

АМАНДМАН I

У Предлогу закона, члан 1. мења се датум **9. март 1945.** у датум **18. април 1941. године**

Образложење

У „Образложењу“ Предлога закона ни једном речју није објашњено зашто је као преломни датум за важење Предлога закона изабран 9. март 1945. године. Претраживање база података о историјским догађајима даје за наведени датум као референце а) Америчко бомбардовање Токија запаљивим бомбама са резултатом 100.000 мртвих и б) Стаљиново одобрење да Румунија преузме власт у северној Трансилванији. Ни један значајан догађај у Србији није везан за 9. март 1945. године.

Избор наведеног датума за **преломни датум важења примене** Предлога закона је почетни доказ дилетантизма, произвољности и непрофесионалности законописца.

Ако је законодавац хтео да време „мери“ од успоставе комунистичке власти у Србији, морао је да узме као преломни датум **11. новембар 1944. године** када је основана Антифашистичка скупштина народног ослобођења Србије (АСНОС), као *први законодавни и извршни орган комунистичке власти* у Србији са Председништвом од 35 чланова.

Ако је законописац хтео да велича „Тита“ и „демократију“ комунистичког режима, требало је да узме као референтни датум **7. март 1945.** године када је формирана прва влада (званично назване државе) *Демократске Федеративне Југославије* са Титом на челу, као симбола комунистичке државности у целој Југославији (не само у Србији), са основним задатком доношења новог Устава.

Ако се законописац држи „теме“ Предлога закона – насилно одузимање приватних својинских права и приватне својине „у име идеологије“ – морао је да узме као референтни преломни датум, распад претходног друштвено-економски-политичког система (Краљевине Југославије) са свим последицама рата по домаће становништво и запоседање делова територије Србије од окупаторских војски, односно њима прпадајућих држава. Тај датум је **18. април 1941. године**, први дан после капитулације Краљевине Југославије.

Ако нека власт данас и тврди да има „правни континуитет (власти) на некој територији“, она **осим права стиче и обавезе** разрешења последица дешавања на територији на којој себе сматра сувереном. Не може постојати „правни вакуум“ у „правном континуитету“ ! Ово је посебно важни за **последице** дешавања која трпи домаће становништво, које ту живи и данас. Конкретне последице избора и усвајања наведеног датума су **признавање постојања догађаја** одузимања приватних својинских права и приватне **непокретне** имовине од домаћег становништва, без разматрања **ко** је одузимање врши и **ко** је за то одговоран.

Признање ових чињеница значи да се десило:

- Одузимање приватне имовине и непокретности од припадника јеврејског народа у корист окупаторског Немачког Рајха,
- Одузимање приватне имовине и непокретности од не-немачког домаћег становништва у Банату, у корист појединаца немачке народности, истакнутих официра Вермахта који су били на Источном Фронту. Банат је посебна административна зона под непосредном управом Немачког Рајха, и
- Одузимање приватне имовине и непокретности од домаћег не-хрватског становништва у Срему и у делу Бачке уз Дунав (околина Бачке Паланке и на север) у корист појединаца из окупаторске властиностворене НДХ (Независне Државе Хрватске), вазалне државне творевине Немачког Рајха.

Сва одузета приватна имовина прешла је у својину „трећих лица“.

Када је на крају Другог светског рата на **истим** територијама завладала комунистичка

власт, она је **исту** поменутој имовину одузимала (**по други пут**, насилно) од „трећих лица“ која су је „стекла“ у току рата (на описани начин). Комунистичка власт је одузимала имовину по казненој („правној“) основи - „одузимања имовине од припадника окупаторских војски“. Оригинални „бивши власници“ из домаћег становништва су за комунистичке власти били „невидљиви“. Појединци, који су показали жељу да им се одузето са почетка рата врати, постајали су „државни непријатељи“ или су добили одмах два решења: **прво** решење о враћању одузете имовине са почетка рата, и одмах, **друго** решење о одузимању **исте** имовине „на идеолошкој основи“ - као „чин развлашћивања кулака, великопоседника и буржоазије“.

Прихватањем наведеног датума **18. априла 1941.г.** као преломног датума за важење Предлога закона, законописац би омогућио домаћем становништву (које је и сада ту присутно) да потражује одузету имовину са почетка Другог светског рата.

Ако законописац одбије да промени датум 9. март 1945. године, он несумњиво не жели нити да врати одузету имовину нити да обештети грађане који су непобитно оштећени.

Додатно, користећи датум **18. април 1941. године**, законописац би доследно обрадио питање одузете имовине од јеврејског становништва пострадалог у Другом светском рату. Супротно томе, законописац у Предлогу закона, по овом питању показује потпуну некохерентност у писању Предлога закона. Наиме, законописац истиче да је представљени Предлог закона „**општи**“ **закон** на ову тему и обухвата како физичка лица тако и правна лица, традиционалне цркве и верске заједнице, задужбине и друге облике правних лица које помиње Предлог закона. Супротно тој тврдњи, у члану 5, став 4, законодавац најављује нови (цитат) „**посебан закон**“ (**без рока доношења !**) који би се бавио **истом темом**, одузимањем имовине од јеврејског становништва пострадалог у току Другог светског рата и одузимањем имовине преживелог јеврејског становништва у замену за дозволу исељавања у државу Израел. Да је законописац прочитао македонски Закон о денационализацији (Службени весник на РМ, бр 20/1998, са изменама и допунама), научио би како се професионално пишу закони, доследно и јединствено, укључујући и обухват питања одузете јеврејске имовине.

АМАНДМАН II

У Предлогу закона члан 2. **списак прописа** о одузимању имовине и права **није потпун**. Треба **додати следеће прописе** после редног броја 41. и то:

42. Закон о проглашењу општеноародног имовином сеоских утрина, пашњака и шума и имовине земљишних, урбанијалних и њима сличних заједница, као и краишких граничарских имовинских општина (Сл. Гласник НР Србије бр. 1/48, 98/55)

43. Закон о расправљању имовинских односа насталих самовласним заузећем земљишта у друштвеној својини (Sl. Glasnik NRS, 20/7)

44. Закон о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима, са изменама и допунама (Сл. лист ФНРЈ, бр. 65/45, 29/47);

45. Закон о пољопривредном земљишном фонду и о додељивању земље пољопривредним («Сл. лист ФНРЈ, бр. 22/1953);

46. Уредба о војним судовима, Врховни Штаб НОВ и ПОЈ, мај 1944.године, из скупа докумената „Записници НКОЈа и Привремене ВладеДФЈ 1943-1945“ који се под другим називима појављују у Сл. гласнику НРС, бр. 1/1945 и бр. 2/1945.

У „Образложењу“ Предлога закона, у Одељку “III Објашњење основних правних института и појединачних решења” јасно пише да наведени прописи ...” обухватају **све законе и**

подзаконске акте на основу којих су спровођене правно-политичке мере (одузимања имовине)”.

Пошто је имовина одузимања и појединци осуђивани и затварани и на основу наведених додатних 5 (пет) прописа - потребно их је уврстити у члан 2. Предлога закона. Уколико их законописац не уврсти у постојећи скуп прописа из члана 2., он дискриминише једну групу грађана која потражују одузету имовину јер прописи по којима је имовина одузимања не би били присутни у скупу прописа у члану 2. - које законодавац сматра потпуним и јединственим. Ако грађанин са потпуном документацијом потражује одузету имовину а њено одузимање није обухваћено прописима из члана 2., његов захтев биће одбијен.

АМАНДМАН III

У Предлогу закона члан 4., после израза ...”у натуралном облику”.. треба **додати** запету и израз “заменском облику” и даље исти текст у наставку.

Образложење

Законописац ибсистира искључиво на “натуралном облику враћања имовине” (што значи да се враћа искључиво оно што је одузето) а при томе се уводи **велики број** ограничавајућих услова за могућност остваривања натуралног враћања на одузетој имовини која **данас постоји** и у државној је својини, као у члановима и ставовима 2., 8., 18., 22., 23., 24., 25., 27., 28. и 29. То значи да законописац свесно смањује могућност материјалне реституције одузете имовине на најмању могућу меру, свесно изигравајући “Начело приоритета враћања у натуралном облику”, које је наднаслов члана 8. Предлога закона.

Или ће законописац да **смањи број изузетака** који онемогућавају “натурални облик враћања имовине”, или мора да уведе **могућност “заменског облика враћања имовине” за имовину исте врсте, са ограничењем да је она могућа искључиво на земљишту** било које врсте.

Могућност заменског облика враћања имовине је **потпуно реална** зато што сваке врсте земљишта **постоји у државној својини** и у површини **далеко већој од површине која се потражује.**

Те чињенице доказујемо управо државним подацима које промотер Нацрта (па Предлога) закона, потпредседник владе **Божидар Ђелић, упорно игнорише:**

земљиште (ha)	у државној својини (ha)	потражује се за враћање (ha)
пољопривредно земљиште	424.558 ha	305.755 ha
шумско земљиште	1,375.553 ha	44.859 ha
грађевинско земљиште (пример, само Београд !)	65.164 ha	2.652 ha

Подаци су из следећих докумената:

Потраживања за враћање: Допис Дирекције за имовину РС, br. 462-87/2011-01 (18. мај 2011.)
Допис Министарства пољопривреде, шума и вода, br. 001-026/4/2011-09 (19. април 2011.)
Службени гласник Р Србије, “Стратегија развоја шумарства у Србији”, br. 59/2006

Суштинске особине појмова о којима говоримо:

Земљиште је једина трајна вредност која се не амортизује. **Земљиште** поседује малобројне јасне особине које се могу јасно и прецизно вредновати, појединачно и све укупно: **површину, класу, намену и локацију**. Зато је **могућ заменски облик враћања** једног земљишта за друго земљиште, исте врсте (намене), које из неког разумног разлога не може да се врати у природном облику (“баш оно које је одузето”).

Објекти (било које врсте) су људском руком вештачки створене “ствари”, њихова вредност је ефемерна, амортизују се и њихова употребна вредност се са временом смањује. (Ефемерни) објекти стоје на (трајном) земљишту - не могу да лебде у ваздуху због објективног постојања силе гравитације. На истој површини земљишта може да се, временом, промени велики број различитих објеката – али је обрнуто немогуће. Објекти могу имати **огroman број разноврсних особина** (јер се праве за врло различите људске потребе). Држава реално нема, по особинама и броју, објекте за замену, са толико много разноврсних особина – уместо оних које из разумних разлога не може да врати. Зато **није могућ заменски облик враћања објеката**, ако оригинално одузет објект не може да се врати у природном облику, укључујући и да данас - не постоји.

АМАНДМАН IV

У Предлогу закона члан 5. Став 1 Тачка 2 после ..“којој је одузета имовина“ **додају** речи : ....“
вакуфи, фондови, социјалне установе, коморе, односно њихови правни следбеници“

Образложење

Потребно је све социјалне установе које постоје разматрати на исти начин.

АМАНДМАН V

У Предлогу закона члан 8. , у наднаслову треба реч „природном“ **заменити** са речју „материјалном“, а остали делови реченице остају исти.

У Предлогу закона у члану 8. треба **додати** Став 3. који гласи:

Заменски облик враћања земљишта се врши по следећим принципима:

- 1) Одузето земљиште које не може да се врати, из реалних разлога, замењује се другим земљиштем исте намене као у време одузимања, у приближној класи, површини и локацији у оквиру исте катастарске општине.
- 2) Ако у оквиру оригиналне катастарске општине у којој се налази одузето земљиште не постоји одговарајуће заменско земљиште (по намени, површини, класи) у државној својини, враћа се одговарајуће (по намени, класи, површини) заменско земљиште у државној својини из околних катастарских општина исте административне општине.

3) Ако у оквиру оригиналне административне општине у којој се налази одузето земљиште не постоји одговарајуће (по намени, површини, класи) земљиште у државној својини, бивши власник има право на обештећење за одузето земљиште.

4) У сваком тренутку у процесу одређивања заменског враћања земљишта, бивши власник (власници, по правилу већински) може (могу) да се одлучи за обештећење и та одлука је неопозива и неповратна.

Образложење

Принципи за заменско враћање земљишта су јасни, разумни и примењиви.

На основу њих је **вршено прво враћање одузете имовине и то искључиво као заменски облик враћања**, према „Закону о начину и условима признавања права и враћању земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа (Сл. гласник РС, бр. 18/91, 20/92, 42/98)“. То је било враћање земљишта само из једног „правног основа одузимања“ - али је земљиште враћано из „масе“ земљишта, насталог **по свим могућим „правним основама одузимања“**. У време доношења наведеног Закона, постојао је јединствени појам „друштвене својине“ над пољопривредним земљиштем и није постојала посебно издвојена „државна својина“, настала од оригинално одузетог пољопривредног земљишта. Земљиште је враћано издвајањем „блока“ од збирне површине која се враћа – „са краја“ јединствене „табле“ „друштвеног пољопривредног земљишта“, без обзира на правни основ одузимања земљишта од којег је формирана „табла“, односно „блок“ земљишта који је враћен. Враћање се вршило на основу **две основне особине** одузетог пољопривредног земљишта – **површине и класе земљишта**, без обзира „шта је чије било пре одузимања“ и без обзира која је била „правна основа“ одузимања. После тако **извршеног искључиво „заменског облика враћања“** земљишта - инсистирање законописца **садашњег** Предлога закона на искључиво „натуралном облику враћања“ („баш оно које је одузето“) значи онемогућавање материјалног облика враћања земљишта (у највећој могућој мери) јер је велики део онога што данас треба да се баш „натурално врати“ - дато за враћање по другој „правној основи одузимања“ и већ 20 година је легална приватна имовина. Доказ за то је и однос збирних површина: по Закону из 1991. је враћено око 150.000 ха а сада се потражује за враћање око 300.000 ха, површине сличног реда величине.

Закључак: У садашњем Предлогу закона, „заменски облик враћања“ земљишта мора да буде доминантни (ако не и једини) облик **материјалног** враћања земљишта јер је Закон из 1991. наметнуо тај критеријум и облик враћања као једини примењив за **материјално** враћање земљишта.

Исти закључак произилази из **општег правног принципа следствености** у доношењу и примени закона - „мешање критеријума примене законских решења у сукцесивно донетим законима на „исту тему“ – води непримењивости закона и законодавном хаосу.

У конкретном случају Предлога закона, **законописац искључивошћу примене „натуралног облика враћања“ жели да онемогући сваку материјалну реституцију земљишта било које намене** и све „замени“ фиксним износом „обештећења“ које највећи број потражиоца одузете имовине треба да „подели“ – да би добили бизарне новчане износе – у 15-годишњим ратама. Име за то је – превара бивших власника одузете имовине.

АМАНДМАН VI

У Предлогу закона члан 18. Став 1, Тачка 5 треба **брисати**.

Образложење

У тачки јасно пише да се текст односи на „субјект приватизације који није приватизован а у чијој се имовини налазе (одузете непокретности)“. То је значи „**друштвено предузеће**“ **које** до сада (на крају „приватизације друштвене својине“) **није приватизовано**. То значи да га нико није хтео да купи и сигуран је знак да га нико неће ни купити – јер му се привредна активност сигурно (сама од себе) смањивала. Ова Тачка 5. управо штити ту ништаву „привредну активност“ - од натуралног или заменског враћања које би „битно нарушило економску, односно технолошку одрживост и функционалност у обављању претежне делатности“. Та делатност је данас сигурно симболична и економски неодржива и бесмислена. **Пример:** Такав субјект је нпр. Метанолско-сирћетни комбинат у Кикинди који је важан (званично), „стратешки извозник“ а ради само 3-5 месеци годишње и сваке године су му губици у раду већи од милијарде динара (по завршним финансијским извештајима). Продајна цена његових производа је много нижа од трошкова производње истих ! Губитке ове економски бесмислене делатности, директно и индиректно, покривају сви порески обвезници у Србији. Тачка 5. тражи да се таква предузећа **не угрозе** било каквом реституцијом. Јасно је да је такав захтев законописца економски потпуно бесмислен – као да потиче из „социјалистичке договорне економије“.

Напомена: Тачка 5. се **не односи нао приватизована друштвена предузећа** чија је приватизација **раскинута** и која су прешла у Акциони фонд и на тај начин (по закону) постала „**државна својина у реструктурирању**“ што је, у стварности, блиско предстојећем стечају и ликвидацији. Такви случајеви су разматрани у Члану 9., Став 1 и Члану 49., Став 2.

АМАНДМАН VII

У Предлогу закона члан 18. Став 2 треба **прецизирати** тако што се брише тачка на крају реченице и **додају** речи « као правна лица».

Образложење

Потребно је било прецизирање у Ставу.

АМАНДМАН VIII

У Предлогу закона члан 24., Став 2 се **брише**.

Образложење

Предложени механизми „враћања одузете имовине“ помоћу већ извршене **комасације и арондације је потпуно непримерен поступак**. Они обухватају само мали део „судбине“ одузетог пољопривредног и шумског земљишта.

Уместо поступака комасација и арондације - треба извршити **заменско враћање одузете**

имовине, како је формулисано у Члану 8, у додатом Ставу 2.

Законописац не познаје појмове, поступке комасације и арондације, предуслове за њихово извршење и њихове резултате - иако их захтева у Предлогу закона.

Зато, у образовном смислу, морамо да наведемо опште особине ових поступака:

- Комасације се раде на целим катастарским општинама а не на њиховим деловима, чак и када је потребно само мало издвајање или груписање пољопривредног земљишта.
- Комасацијама се поништавају сва својинска права у датој катастарским општинама, све катастарске парцеле и сви својински односи и од почетка успостављају нове парцеле и нови власнички односи на укупном земљишту Катастарске Општине.
- Комасације траже велики тим људи разних стручних профила (правници, геометри, просторни планери, урбанисти, агрономи, грађевинске инжењере за путеве,.... Они су сви плаћени за рад у Комисији за комасацију, заједно са свим осталим члановима Комисије, из локалне самоуправе, власницима парцела које се комасирају, ... Комасације су врло скупи и дуготрајни процеси.
- Комасације су дуготрајни процеси, трају око 3 године, ако су поседи земљишта у комасацији већи по површини, па до чак 10 година, ако се „комасира“ велики број парцела малих површина. Овако дуго трајање процеса комасације омета привредну активност на датој територији. Зато се комасације смислено раде само за изградњу великих инфраструктурних пројеката на великим површинама и за урбанистичко уређење неушорених насеља, да би се успоставила њихова комунална инфраструктура и подигао квалитет живота у њима.

У Предлогу закона, **законописац свесно злоупотребава „комасациони механизам“ за ометање материјалног враћања одузетог земљишта**. После неколико година примене оваквог Закона, његова примена би утврдила да је овај поступак неприкладан и новим изменама и допунама овог Закона би се „тврдило“ да је враћање земљишта нерационално и да треба сва враћања одузетог земљишта заменити „обештећењем“.

- Пољопривредно земљиште у „државној својини“ је у највећем делу, у току комунистичног, груписано (масовним одузимањем) у јединствене „табле“ земљишта. У таквим околностима уједињених „табли“ земљишта - држава сама себе не комасира. Држава, тада, одваја део „државног пољопривредног земљишта“ за враћање онима од којих је такво земљиште одузето са приближне територије. **Искуство из примене „Закону о начину и условима признавања права и враћању земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа (Сл. гласник РС, бр. 18/91, 20/92, 42/98)“, после 1991. године је драгоцено и образовно и за предстојећи процес враћања**. Тада се враћало пољопривредно земљиште одузето по само једној правној основи одузимања а сада треба да се враћа по свим осталим правним основама одузимања. Тада је **примењено искључиво заменско враћање земљишта а не природно враћање** конкретног одузетог приватног земљишта. Свака „табла“ има рубне површине које могу бити предмет „заменског враћања одузетог земљишта“ . Предности овог поступка су:

- Нема потребе разликовати „природно“ од „заменског“ враћања земљишта, примењује се искључиво „заменско враћање“,

- У својини државе остаје (непотраживана) површина земљишта у центру „табле“,

- Бивши власници добијају рубне површине којима се лако приступа због кратких приступних путева, изван „табле“,

- У случају да бивши власници пожелеле да продају реституисано земљиште, држава са правом прече куповине (Члан 62., Став 4, Предлога закона) има просторно (у центру „табле“) најближи земљишни посед са којим купљено може далако уједини.

- Поступак враћања „заменским обликом“ се своди на доношење скупа правоснажних решења о враћању (са назначеним површинама и класом земљишта које се враћа), позивом геодетске службе да формира одговарајуће катастарске парцеле са приступним путевима и геодетском

документацијом. Та документација, заједно са правоснажним решењима о враћању земљишта представља скуп докумената за упис права својине у катастрима непокретности.

Натурално враћање одузетог земљишта је лако применити искључиво на појединачне или малобројне груписане парцеле које су задржале нумеричку идентификацију, без препарцелације и положај из времена одузимања.

Заменско враћање земљишта, на горе описани начин, је ефикасан, јефтин и брз поступак враћања из великих „табли“ груписаног пољопривредног земљишта у државној својини.

Исти описани поступци, процедуре и критеријуми враћања су једнако примењиви и на **пољопривредно обрадиво и шумско земљиште** које се потражује. У случају враћања **неизграђеног грађевинског земљишта**, заменски облик враћања је смислено доминантан.

АМАНДМАН IX

У Предлогу закона **члан 25**. Став 1, Тачка 1, речи „комплекс земљишта“ се **брише** и **заменеује** са речима „скуп катастарских парцела“

Образложење

Из члана 3. Предлога закона је уклоњена дефиниција „комплекса земљишта“ па тај појам не треба да егзистира ни у тексту Предлога закона

У Предлогу закона **члан 25**. Став 1, Тачка 2. се **брише**.

Образложење

Са уношењем и дефинисаним **заменским враћањем одузетог земљишта** у члану 8 Предлога закона, и Образложењем поступка заменског враћања земљишта које прати брисање члана 24. Став 2 - ограничење за враћање земљишта у Члану 25, Став 1, Тачка 2 је непотребно.

У Предлогу закона **члан 25**. Став 2 се **брише**.

Образложење

У Ставу 2. члана 25. извршна власт, Влада, ће посебном Уредбом, одредити **критеријуме за онемогућавање враћања одузетог, а данас пољопривредног земљишта у државној својини**. То значи да ће Влада, ван изузетака од враћања датих у тексту Предлога закона, наметнути (сада непозната) додатна ограничења за материјално враћање одузете имовине. На „јавној расправи“ у Привредној комори Србије усмено смо сазнали да ови додатни изузетци су намењени очувању „великих пољопривредних системима“, насталим у социјализму. То је наставак неговања заблуда о „социјалистичкој пољопривреди“ која је доказано економски неодржива већ десетинама година, чак и у условима огромних државних субвенција. Довољно је погледати годишње финансијске извештајесвих тих „великих система“, без обзира у чијем су власништву, приватном (из „приватизације“) или државном. То су „привредни субјекти“ са

највећим процентом потпуно неквалификоване радне снаге, најнижом продуктивношћу, најнижом квалитетом рада и највишим трошковима рада. „Приватизоване системе“ власници одржавају у „минимуму рада“ у циљу брзе препродаје земљишта странцима, чим власт „законом“ то дозволи: **Разлика** у „приватизационој“ цени у Србији и тржишној у ЕУ, за исту „класу земљишта“, је огромна, и износи 5-8 пута. Додатно, уз грађевинарство, пољопривредна производња је део привреде где се најлакше и највише „пере новац из криминала“, било у извршеним приватизацијама, било у текућем раду „пољопривредних система“. **Пример** општепознатог „инвестирања“ Дарка Шарића (новцем од продаје 2,2 тоне какаина !) у пољопривреду је само „врх леденог брега“ сличних и масовних „приватизација у пољопривреди“ у Србији.

АМАНДМАН X

У Предлогу закона члан 62. **мења се** и гласи:

„Члан 62.

Од 08. јуна 2005. године, није дозвољено било какво располагање имовином која је по одредбама овог закона предмет враћања, нити заснивање хипотеке, залог или закупа на тој имовини, до правноснажног окончања поступка по захтеву за враћање.

Правни послови и правни акти који су у супротности са одредбом става 1. овог члана, ништави су.

Забрана отуђења и оптерећења имовине из става 1. овог члана у погледу имовине за коју нису поднети захтеви за враћање престаје по истеку рока за подношење захтева.

Враћена имовина је у слободном промету, а Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе има право прече куповине приликом првог отуђења.“

Образложење

Овим чланом тренутном власнику имовине која је предмет враћања забрањује се да пре него што се реши питање реституције ове имовине, исту отуђи, заложи, да у закуп или на други начин оптерети, под претњом ништавости таквих правних послова и правних аката. У циљу заштите имовинског интереса титулара реституције, садашњи власник би требало да буде лишен могућности да са овом имовином манипулише пре него што се донесе одлука о коначном власничком статусу те имовине.

Оваква забрана је привременог карактера и престала би да важи након што решење о реституцији постане коначно и извршно, или уколико не постоји потраживање након чега субјект чије право својине је утврђено или потврђено, има пуну слободу да располаже својом имовином.

Забрана има повратно дејство, тј. ретроактивни карактер, за шта је неопходно утврдити општи интерес у складу са законом, зато јер важи од 8. јуна 2005. године, односно ступања на снагу Закона о пријављивању и евидентирању одузете имовине („Сл. Гласник РС“, бр.45 /2005). Ова ретроактивност има своје утемељење у чињеници да лица која држе имовине у највећој мери знају да је у питању имовина која има своје власнике, те да је и јавност била обавештена да се доноси закон којим се враћа та имовина бившим власницима, те су сви учесници у евентуалном прометовању таквом имовином несавесни а правни послови ништави.

У свом предмету ГУз-119/2008, Уставни суд Србије одбацио је поднете иницијативе за оцену уставности Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама („Сл. Гласник РС“, бр. 46/06), између осталог оцењујући и члан 36. овог Закона, којим је предвиђено повратно дејство, утврдивши да је иста у складу са одредбом члана 197 став 2. Устава, којом је утврђено да изузетно, поједине одредбе закона могу имати повратно дејство, ако то налаже општи интерес при доношењу закона. Својом одлуком, Уставни суд је практично потврдио и став законодавног одбора Народне скупштине изнет у изјашњењу на поднете иницијативе, и то да је забрана промета интерес не само директно заинтересованих за повраћај имовине, односно оних којима имовина треба да се врати (у том случају цркви и верских заједница) већ и државе Србије и њених грађана као и свих потенцијалних прибавилаца који би исту могли прибавити или пак учествовати у њеном оптерећењу.

Како се овим предлогом закона предвиђа опште уређење питања повраћаја одузете имовине, то је у циљу спречавања стварања штете држави Србији, њеним грађанима, лицима која су корисници реституције те потенцијалним прибавиоцима, неопходно утврдити општи интерес и усвојити овај амандман, који је предлагач закона из неразумљивих разлога пропустио да предложи као саставни део закона. Информацију о евентуалном позивању одређених структура (било писменом или усменом), које би усвајање оваквог амандмана покушале да спрече под изговором евентуалног „угрожавања стечених права трећих лица“, требало би одмах проследити специјалном тужиоцу за организовани криминал. У највећој мери, **имовина која је предмет реституције**, било по овом или другим прописима који регулишу реституцију, **у државној је својини те није ни могла бити предмет било каквог отуђења или оптерећења у претходном периоду, у складу са законом, већ искључиво као последица кршења закона.** Могући изузетак, од овог правила могла би бити поједина раасполагања са грађевинским земљиштем у државној својини по основу Закона о планирању и изградњи („Сл. Гласник РС“, бр.72/09, 81/09-исправка, 64/10–УС и 24/11), али и у тим случајевима би се оправдано могла искључити савесност у стицању, будући да је и тај закон пружао системску могућност да лица блиска режиму под бенефицираним условима стекну вредне непокретности. Непокретности су по том Закону преношене без икакве накнаде тј. под условима непоколико пута мањим и од половине тржишне вредности. Евентуално, могла би се предвидети да лицу коме се непокретност одузима држава дугује као накнаду, цену која је плаћена кад је непокретност откупљена. На овај начин држава тј. органи лок. самоуправе који су отуђили овакво земљиште не би имали скоро никакве трошкове, зато јер нису имали ни никакве приходе. Не треба бринути да би се таквим решењем угрозила права савесних каснијих стицалаца, будући да је на тржишту и у правном поретку остало све време познато да се ради о непокретностима стеченим под сумњивим околностима, те тако ниједан каснији стицалац није могао бити савестан. „Ratio legis“ непризнавања стицања својине по овом закону је да се не може дозволити да опстану имовинске награде којима је неки режим или компромитована власт награђивала послушност.